

Leidraad

College Vervolgopleidingen NVOG

Initiatief

Nederlandse vereniging voor Obstetrie & Gynaecologie

College Vervolgopleidingen:

Remke Dullemond, perinatologie, Jeroen Bosch Ziekenhuis, voorzitter

Angelique Goverde, namens de Buitenland, UMC Utrecht

Daisy van der Woude, perinatologie, Maxima Medisch Centrum

Mariëlla Withagen, urogynaecologie, UMC Utrecht/ Bergman Clinics

Astrid Cantineau, voortplantingsgeneeskunde, UMC Groningen

Anne van Altena, oncologie, Radboud UMC

Natascha de Lange, oncologie, Isala Zwolle

Pieterneel Steures, urogynaecologie, Jeroen Bosch Ziekenhuis

Carolien Kanne, bureau NVOG

Ter toetsing: 26 april 2021

Ter autorisatie: 1 juli 2021

Datum goedkeuring: 16 augustus 2021

Methodiek: Consensus Based

Discipline: Monodisciplinair

Verantwoording: NVOG

Colofon

Leidraad College Vervolgopleidingen

© 2021 Nederlandse Vereniging voor Obstetrie & Gynaecologie

Postbus 20075

3502 LB UTRECHT

Tel. 088-1344700

E-mail: kwaliteit@nvog.nl

Website: www.nvog.nl

Utrecht, 16 augustus 2021

Alle rechten voorbehouden.

De tekst uit deze publicatie mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën of enige andere manier, echter uitsluitend na voorafgaande toestemming van de uitgever. Toestemming voor gebruik van tekst(gedeelten) kunt u schriftelijk of per e-mail en uitsluitend bij de uitgever aanvragen. Adres en e-mailadres: zie boven.

Inhoud	1
AUTORISATIEVERSIE	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Leidraad College Vervolgopleidingen NVOG	1
Inleiding.....	4
Historie	4
1. College Vervolgopleidingen	5
Visie.....	5
BOEG en LOGO.....	5
Subspecialisatie versus differentiatie na BOEG en LOGO	6
Fellowship.....	6
Inhoud en instelling fellowship.....	6
(her) Registratie	7
Portfolio.....	7
De patiënt centraal.....	7
2. Samenvattende kernpunten van Leidraad College Vervolgopleidingen.....	8

Inleiding

Deze Leidraad vervangt de versie uit 2004 van het toenmalige College Subspecialisatie die toen der tijd van het NVOG-bestuur de opdracht kreeg controle te houden op de eisen en kwaliteitsbeoordeling van subspecialisaties. Het College Vervolgopleidingen werd gevraagd zich ook uit te spreken over (her)registratie en het certificeren van subspecialisten.

NVOG: Nota Eisen Normen voor Instellingen (NENI) benoemt niet de specialist maar de instelling.

NVOG- bestuur heeft na in- en externe consultatie besloten een scheiding aan te brengen tussen het verwerven van de (niet-beschermd) titel sub-specialist en het kwalificeren voor gespecialiseerde diagnostiek en behandelingen.

Historie

De subspecialist onderscheidt zich door middel van een opleiding (fellowship met vastgelegd opleidingsplan en eindtermen) en een taakomschrijving en werksetting, in een door de NVOG erkend opleidingscentrum.

Er werden in het verleden voor alle deelgebieden nota's subspecialisatie door de algemene ledenvergadering (ALV) aangenomen. Er bleek echter weinig uniformiteit tussen de verschillende nota's en het ontbrak aan voldoende generieke toetsbare criteria. Met name eenduidige herregistratie van subspecialisten werd daarmee onmogelijk. Om uit de in 2010 ontstane impasse te geraken werd een Raamnota gecomponeerd als basis voor de verschillende subspecialisaties. Deze Raamnota werd echter niet aangenomen door de ALV waarmee een periode ontstond van onduidelijkheid en bestuurlijke onmacht. In 2014 is het nieuw samengestelde College Vervolgopleidingen (opvolger van het College Subspecialisatie) door het bestuur van de NVOG gevraagd om een nieuwe toekomstbestendige Leidraad College Vervolgopleidingen te ontwerpen en zich daarbij te baseren op het gedachtengoed van de NENI (Nota Eisen Normen voor Instellingen, 2015).

1. College Vervolgopleidingen

Om aan de opdracht van de NVOG te voldoen werd gestart met het formuleren van een missie en visie op de (sub)specialistische zorg voor patiënten binnen de Obstetrie & Gynaecologie en de rol van de subspecialist in deze zorg.

Missie van de subspecialist

Het organiseren van de beste zorg van het gehele zorgpad rondom de patiënt met een specifieke subspecialistische zorgvraag. In de organisatie worden alle kernwaarden afgewogen (kwaliteit, veiligheid, maatschappelijke verantwoordelijkheid en wetenschap). Lokaal waar het kan en centraal waar het nodig is.

Visie

Primair levert de subspecialist medisch inhoudelijke veilige zorg bij hoog complexe, laagfrequente dan wel gecentraliseerde zorg binnen haar subspecialisatie.

Daarnaast is een rol weggelegd voor de subspecialist in het continu verbeteren van zorg door innovatie en uniformering van zorgprotocollen, gebaseerd op solide wetenschappelijke onderbouwing. Deze moeten gedreven worden door de overtuiging dat alleen zinvolle zorg, gefocust op de behoefte van de individuele patiënt, bijdraagt tot maximale gezondheidswinst per bestede euro.

Bovendien wordt van de subspecialist verwacht dat zij zorgdraagt voor het opzetten en in stand houden van samenwerkingsverbanden (netwerkgeneeskunde) waarin de patiënt centraal staat, de beste zorg krijgt en onnodige zorg vermeden wordt.

Om de verschillende vragen te kunnen beantwoorden en de diverse belangen die ermee gemoeid zijn te kunnen wegen, heeft het College Vervolgopleidingen zich verdiept in de verschillende subspecialismen, de bemensing, de taakherschikking, de veranderingen in het zorglandschap zoals de fusering van ziekenhuizen tot grote centra en de verplaatsing van hoog-complexe, laagfrequente zorg naar (veelal) academische centra.

Na inventarisatie van de opleidingsplannen en eindtermen van de bestaande fellowships, heeft het College zich gebogen over de inhoud van de subspecialistische opleidingen, leerdoelen, portfolio, certificering, en herregistratie. Het is daarbij geen enkel onderwerp uit de weg gegaan en heeft de thema's open en zonder vooringenomen standpunt bediscussieerd, met bovenstaande visie als uitgangspunt.

BOEG en LOGO

Het College heeft zich vervolgens gebogen over de inhoudelijke en institutionele veranderingen van het vakgebied Obstetrie & Gynaecologie, zoals zich dat de afgelopen jaren heeft ontwikkeld en de inschatting van veranderingen voor de komende jaren.

Door toegenomen complexiteit van diagnostische en therapeutische mogelijkheden, voortgaande fusering van instellingen en maatschappen, hogere eisen van patiënten en toezichhouders en toegenomen werktijdvermindering en overdrachten, is er behoefte ontstaan aan wijzigingen in de opleidingen van gynaecologen. Dat heeft eerder geleid tot wijzigingen in de opleiding tot gynaecoloog met het competentiegericht curriculum HOOG en vervolgens een aanpassing van de inhoud van de opleidingen zoals verwoord in het rapport van de commissie Bezinning Op Eindtermen Gynaecologie (BOEG, 2011): "niet iedereen doet meer alles, dus niet iedereen leert meer alles". Sindsdien zijn er ontwikkelingen in het vakgebied, maatschappelijke veranderingen en veranderde wetenschappelijke inzichten over opleiden die samen de basis vormen voor het Landelijke Opleidingsplan Gynaecologie en Obstetrie (LOGO), een logisch vervolg op BOEG. LOGO wordt gekenmerkt door het vertrouwen in de aios en gynaecologen dat zij zorgvuldig invulling geven aan het opleiden van toekomstige gynaecologen,

door een holistische benadering van de ontwikkeling tot gynaecoloog en door ruimte om naast een solide basis geïndividualiseerde opleidingsplannen te kunnen realiseren. LOGO zal per 2022 geïmplementeerd gaan worden. In aansluiting aan deze veranderingen heeft het College Vervolgopleidingen zich verdiept in de vraag wat fellowships toevoegen aan de opleiding van de gynaecoloog anno 2020, die reeds een differentiatie heeft doorlopen en zich voorbereidt op een levenlang-leren.

Subspecialisatie versus differentiatie na BOEG en LOGO

Na het behalen van de Eindtermen voor de Basisopleiding (na 4 jaar), kunnen artsen in opleiding tot specialist (AIOS) zich sinds de invoering van BOEG differentiëren in één of meerdere onderdelen van het vakgebied O&G. Dat heeft tot gevolg dat AIOS zich reeds voor het einde van hun opleiding kunnen bekwalen in (een onderdeel van) een aandachtsgebied, maar ook dat “niet alles meer aan iedereen geleerd wordt”. Dat betekent dat een deel van de gynaecologen, die een differentiatie hebben gevolgd, als gynaecoloog met aandachtsgebied werkzaam kunnen zijn. Daarnaast is nog steeds behoefte aan subspecialisten, die op basis van hun competentieprofiel voldoen aan de visie en kwaliteitseisen van een subspecialist.

Fellowship

Fellowships zijn gedefinieerd als vervolgopleidingen binnen een subspecialisme, na het afronden van de specialisatie tot gynaecoloog, gericht op verdieping en verbreding binnen dat subspecialisme. Deze verdieping is nodig om een hogere graad van bekwaamheid te halen binnen het subspecialisme, opdat diagnostische en therapeutische activiteiten tot op het hoogste niveau worden beheerst. Daarnaast is de verdieping bedoeld om de wetenschappelijke ontwikkeling van het subspecialisme op het hoogste niveau te volgen en waar mogelijk verder te brengen door innovatie en onderwijs. Subspecialisten zijn ook verantwoordelijk voor richtlijnontwikkeling, wetenschappelijk onderzoek, maatschappelijke betrokkenheid en leiderschap binnen het deelspecialisme. Bij de organisatie van zorg spelen zij een belangrijke rol, zowel binnen het ziekenhuis als daarbuiten, regionaal in het zorgnetwerk als landelijk. Uiteindelijk gaat het om de beste zorg voor de patiënt op de juiste plek.

Fellowships zijn zinvol door in de rol van gynaecoloog de focus en verdieping in een deelgebied van het vak te leggen. En hiermee de ontwikkeling van het vakgebied in wetenschappelijke, onderwijskundige en maatschappelijke zin te vergroten evenals de netwerken te leren kennen en deze te versterken.

Inhoud en instelling fellowship

Om de fellowships aan te laten sluiten op de huidige medische vervolgopleiding van AIOS en de eisen aan het vakgebied, is het noodzakelijk dat de leerdoelen aansluiten op het niveau van de jonge specialist, en dat de eindtermen van de fellowships door de pijler van het subspecialisme worden geformuleerd. Deze eindtermen dienen periodiek geëvalueerd en bijgesteld te worden, om te blijven voldoen aan de laatste stand van het (deel)vakgebied. De pijlers zijn daarbij niet alleen verantwoordelijk voor de inhoud van het fellowship, maar dienen zich ook uit te spreken over de instelling waar het fellowship doorlopen wordt: waar wordt wat geleerd. Daarbij is het mogelijk dat een fellowship in meer dan één instelling wordt doorlopen. Hierbij dient oog te zijn voor continuïteit van begeleiding van de fellow, door in niet meer dan 3 verschillende instellingen te werken. Ook een (deel)opleiding in een buitenlandse instelling behoort tot de mogelijkheden, voor zover de subspecialistisch opleider garant staat voor het niveau van de instelling, inhoud en supervisie.

Wij adviseren een lijst van erkende buitenlandse centra bij te houden per pijler zodat hier meer ervaring mee wordt op gedaan en dit niet bij iedere aanvraag opnieuw getoetst hoeft te worden.

Het College Vervolgopleidingen is verantwoordelijk voor de toetsing van het individuele opleidingsplan van het fellowship vooraf (onderdeel van de [aanmeldingsprocedure](#) van het fellowship) waarbij gereflecteerd wordt aan de eisen van de betreffende Pijler. Daarbij is de fellow zelf verantwoordelijk

voor tijdige indiening van het opleidingsplan, bij voorkeur vóór de begindatum van het fellowship en maximaal een half jaar na de begindatum.

(her) Registratie

Na het doorlopen van het fellowship en bij bekwaam bevinden door de opleider, kan de fellow registratie aanvragen bij het College middels de aanmeldingsprocedure. Dit kan tot maximaal een jaar na afronding van het fellowship en is op basis van het ingevulde en geaccordeerde portfolio. De fellow opleider/supervisor accordeert zowel vooraf als achteraf mee en is eindverantwoordelijk voor de inhoud van het fellowship, ook wanneer er een stage in het buitenland plaats vindt.

Per pijler is er een basis portfolio opgesteld welke volledig ingevuld ingestuurd dient te worden bij het verzoek om registratie.

Het College Vervolgopleidingen is verantwoordelijk voor de toetsing van het portfolio waarbij gereflecteerd wordt aan de eisen van de betreffende Pijler na het doorlopen van het fellowship.

Herregistratie iedere 5 jaar daarna, zoals in het verleden gebruikelijk was, is een onderwerp dat uitgebreid is besproken binnen het College Vervolgopleidingen en met het NVOG bestuur. De voordelen ervan zijn naast de nadelen gelegd en getoetst aan de visie (zie hierboven). Na bespreking in de ALV is besloten dat er geen herregistratie meer plaatsvindt. Na eenmaal behaalde subspecialisatie, kan door middel van een portfolio (dus eigenlijk voortzetten na het fellowship) aangetoond worden dat vaardigheden worden behouden.

Portfolio

De (sub)specialisten zijn zelf verantwoordelijk voor het vastleggen van de bekwaamheden van in een daartoe te ontwikkelen portfolio. Op dit moment worden vier subspecialisaties erkend, namelijk Perinatologie, Urogynaecologie, Voortplantingsgeneeskunde én Gynaecologische Oncologie. Voor deze vier subspecialisaties is een blauwdruk voor het te gebruiken portfolio beschikbaar gesteld op de ledenwebsite.

Van artsen (aios, specialisten, subspecialisten) wordt reflectieve professionaliteit verwacht, waarmee bedoeld wordt dat men zich afvraagt of hij/zij de juiste bekwaamheid heeft om deze zorg voor deze patiënt te leveren (zie bovenstaande visie).

Toezicht op deze 'aantoonbare bekwaamheid', wordt in handen gelegd van toezichthouders en visitatoren.

Portfolio is leidend

Bekwaam = bevoegd

In dit portfolio staan niet alleen de bezochte congressen en cursussen vermeld, maar ook de klinische activiteiten en verrichtingen. Tijdens de jaargesprekken in de vakgroep of coöperatie zal dit portfolio besproken worden en mogelijk de basis zijn voor het vervolg van de werkzaamheden van de gynaecoloog. Wij hopen dat in de toekomst niet alleen fellows, maar alle gynaecologen een portfolio bijhouden en daarmee laten zien dat zij "een leven lang leren" om vakbekwaam te blijven.

De patiënt centraal

Transparantie

- Voor patiënten moet het duidelijk zijn waar ze met hun zorgvraag naar toe moeten en erop kunnen vertrouwen dat ze indien nodig worden doorverwezen naar de juiste hulpverlener zowel binnen de instelling als daarbuiten (netwerkgeneeskunde).
- Iedere zorgverlener weet welke zorg hij/zij mag en kan verlenen en handelt daarnaar (reflectieve professional, bekwaam = bevoegd).

2. Samenvattende kernpunten van Leidraad College Vervolgopleidingen

- Uitgangspunt: de beste zorg voor elke patiënt, lokaal als het kan, centraal waar nodig;
- Fellowships zijn van groot belang voor de patiënt, voor het subspecialisme, voor de gynaecoloog persoonlijk en voor de kliniek waar de subspecialist komt te werken;
- Fellowships dienen vooraf (en max 6 maanden na start fellowship) te worden aangevraagd, met duidelijk beschreven leerdoelen en eindtermen, mede ondertekend door de opleider om de kwaliteit van het fellowship te borgen;
- Registratie van de fellow tot subspecialist door het College Vervolgopleidingen (aanvraag registratie tot max. 1 jaar na afronden van het fellowship) geschied op basis van een volledig portfolio, waarin duidelijk is of competenties behaald zijn. Procedures voor aanmelding van het fellowship en aanvraag tot registratie zijn te vinden op de Ledenwebsite onder Koepel Opleiding;
- Duur van een fellowships hangt af van eerder behaalde competenties, tijdens bijvoorbeeld een differentiatie, aantoonbaar aan de hand van een portfolio tijdens het fellowship. De standaard duur van een fellowship betreft 24 maanden op basis van 1.0 FTE;
- Fellowshipprogramma's kunnen in delen ook elders (in en buiten Nederland) worden gevolgd, op voorwaarde dat opleidingsplan, opleider en eindtermen vooraf zijn beschreven en nadien worden getoetst door verantwoordelijk opleider in Nederland;
- Bekwaam = bevoegd;
- Herregistratie is afgeschaft.

• Stand van zaken E-portfolio / fellow portfolio

Het portfolio maakt NENI uitvoerbaar.
Met het portfolio is bekwaam=bevoegd aantoonbaar te maken

- NVOG onderzoekt de mogelijkheden voor het ontwikkelen van een e-portfolio voor subspecialisten én medisch specialisten in aansluiting op het e-portfolio van de aios.
- NVOG draagt zorg voor het aanbieden van een (elektronisch) portfolio voor medisch specialisten, aansluitend op de Medische VervolgOpleidingen (MVO), dat tevens is te gebruiken tijdens en na het fellowship.

Elke gynaecoloog draagt zorg voor een leven lang leren en maakt dit aantoonbaar in een portfolio

- Eigenaarschap portfolio ligt bij specialist;
- Binnen een vakgroep helpt inzicht in elkaars portfolio voor het optimaal verdelen van de zorgtaken, wat binnen het jaargesprek een vast onderdeel kan zijn;
- Inzage bij kwaliteitsvisitaties door visitor/transparantie in jaarverslag/ naar patiënten;
- Naast de kwaliteitsvisitatie kan er ook een rol weggelegd zijn voor de vakgroep voorzitter/ medisch manager/ afdelingshoofd over het portfolio versus praktijk. O.a. het toetsen van volume normen (NENI), complicatieregistratie etc., verslaglegging op hoofdlijnen bijvoorbeeld in het jaarverslag van de vakgroep.

• Rol Pijlers

Het College Vervolgopleidingen kan alleen voor kwaliteit en certificering zorgdragen als pijlers de inhoud en normering aanleveren

- Ontwerpen en actualiseren van eindtermen en opleidingsplan voor fellowships;
- Dragen zorg voor inrichting van blauwdruk portfolio's t.b.v. fellowships;
- Dragen zorg voor normering van inrichting (kliniek) en fellow opleiders en leveren deze aan het College Vervolgopleidingen;

- Spreken zich uit over de (opleidings) instelling c.q. instellingen waar het fellowship doorlopen wordt;
 - Dragen zorg voor capaciteitsberekening voor op te leiden subspecialisten.
- **Eisen aan de fellow opleider:**
 - een ervaren subspecialist (meer dan 5 jaar gynaecoloog);
 - gepromoveerd en kundig in het opleiden;
 - bij voorkeur is er naast deze subspecialist in dezelfde kliniek nog een subspecialist werkzaam;
 - zie voor de eisen voor opleider ook het document van de KNMG.

Ethische overweging:

Wanneer je iemand opleidt voor iets wat hij/zij daarna nooit meer doet, overweeg of je dit leermoment voorbehoudt aan iemand die dat wel gaat doen. Immers, dan hoef je een patiënte niet bloot te stellen aan een leercurve van iemand (met bijbehorende complicatiekans), die deze zorg later nooit meer gaat verlenen.

‘Een boom die omvalt maakt meer lawaai dan een heel bos dat groeit.’

- **Buitenlandse fellowships**

Buitenlandse fellowships kunnen alleen onder auspiciën van een subspecialist uit een opleidingsziekenhuis en opleidingsprogramma minstens conform voorwaarden van Nederlands fellowship gevolgd worden.

Voorwaarde hiertoe is de betrokkenheid van een Nederlandse instelling en Nederlandse opleider van de fellow. Vooraf dienen leerdoelen, eindtermen en toetsing besproken te zijn met opleider en ingediend te zijn bij het College Vervolgopleidingen.

- **Registratie**

Voorwaarden voor registratie tot subspecialist zijn:

- Eenmalige registratie o.b.v. beschreven voorwaarden voor fellowship (opleidingsplan, eindtermen, portfolio, begeleiding, toetsing, zie aanvraag procedure);
- Lidmaatschap NVOG;
- College Vervolgopleidingen toetst aan de hand van de door de pijlers geleverde minimale eisen waaraan een fellowship moet voldoen en registreert indien deze aanvraag binnen een jaar na de einddatum wordt ingediend.